

«TOWARZYSTWO NAUKOWE» У ЛЬВОВІ (1901–1939): ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ТА СТРУКТУРА

Надія Попадюк

науковий співробітник відділу періодичних видань імені Мар'яна та Івanni Коців ЛННБ України ім. В. Стефаника, канд. філос. наук, доцент

Досліджено історію створення та структуру «Towarzystwa Naukowego», яке функціонувало у Львові впродовж 1901–1939 рр. З'ясовано основні напрями його діяльності. Названо наукові фахові видання «Товариства», в яких оприлюднювалися здобутки та досягнення його членів, а також провідних вчених і фахівців м. Львова.

Ключові слова: «Towarzystwo dla popierania nauki Polskiej», «Towarzystwo Naukowe», наука, наукові фахові видання, наукові дослідження.

The article studies the history of creation and structure of the «Towarzystwa Naukowego» which functioned in Lviv during 1901–1939. The main directions of its activity are revealed. The article also mentions specialized scientific publications of the Scientific Society where the gains and achievements of its members as well as leading scientists and experts of Lviv were published.

Keywords: «Towarzystwo dla popierania nauki Polskiej», «Towarzystwo Naukowe», science, specialized scientific publications, scientific research.

Исследована история создания и структура «Towarzystwa Naukowego», которое функционировало во Львове в течение 1901–1939 гг. Выявлены основные направления его деятельности. Названы научные профессиональные издания «Towarzystwa ...», в которых публиковались достижения его членов, а также ученых и специалистов г. Львова.

Ключевые слова: «Towarzystwo dla popierania nauki Polskiej», «Towarzystwo Naukowe», наука, научные профессиональные издания, научные исследования.

Фахові наукові товариства у Галичині, зокрема у Львові, створювали для сприяння розвитку досліджень з різних галузей знань, поширення отриманих результатів у Польщі й в інших Європейських країнах. Як зазначає український історик Л. Зашкільняк, на теренах Галичини впродовж 1860–1918 рр. виникло 45 фахових наукових товариств, більшість з яких функціонували або мали свої

відділення у Львові. Спочатку наукові товариства, що виникали у місті, не мали яскраво вираженого національного забарвлення, але наприкінці XIX ст. українсько-польське протистояння спричинилося до різкого розмежування українських і польських учених. Маючи перевагу в наукових кадрах, поляки створювали значно більше наукових товариств, які влаштовували дискусії, скликали з'їзди, конференції, видавали часописи або серії наукових праць [1, с. 357].

Так, з метою об'єднання польських наукових сил у Львові та Галичині професор Львівського університету Освальд Бальцер (Oswald Balzer) у 1901 р. заснував у Львові «Towarzystwo dla popierania nauki Polskiej» («Товариство сприяння розвитку польської науки»), діяльність якого була організована за зразком Академії наук. Подібність наукових установ полягала в тому, що вони сприяли налагодженню «співпраці наукових творчих кіл у великій справі просування людських знань вперед, яка реалізується за допомогою науково-визнаних та допустимих засобів і методів дослідження» [4, с. 9]. Різниця полягала тільки в тому, що академія зазвичай заснована на взаємодії вчених всього народу, тоді як до наукового товариства входили насамперед місцеві науковці.

Історія створення та діяльність «Towarzystwa Naukowego» (далі — «Наукове товариство») у Львові розкривається у його звітах [13-15]. Крім того, загальнодоступні історичні довідки про «Наукове товариство» подано в енциклопедичних виданнях різних років, зокрема у «Великій універсальній ілюстрованій енциклопедії» (1929–1938) [19], «Універсальній енциклопедії» (1933) [16], «Ілюстрованій універсальній енциклопедії» (1936) [17], «Великій універсальній енциклопедії» (1968) [18]. В енциклопедії Львівського національного університету імені І. Франка подано біографічні відомості про життя і діяльність О. Бальцера [3] та Ф. Буяка [2], які очолювали «Наукове товариство». Генеральний секретар П. Домбковський опублікував доповіді голови Товариства О. Бальцера, які він виголошував на зборах упродовж 1921–1932 рр. [6]. Не оминув увагою діяльність Товариства український історик Л. Зашкільняк [1]. Серед зарубіжних авторів його діяльністю цікавились Р. Новацький [9] та П. Гьубнер [8].

Метою статті є дослідити історію створення польського «Наукового товариства» у Львові та його структуру.

Автором статуту товариства та його головою був Освальд Бальцер* (1901–1933). Францішек Буяк** — спочатку обіймав посаду заступника голови Товариства (1923–1933), а після смерті О. Бальцера став його головою (1933–1937). Протягом усього періоду існування «Наукового товариства» його генеральним секретарем був Пшемислав Домбковський, членами організаційного комітету — О. Бальцер, В. Ган, Й. Корженьовський, С. Нементовський, Я. Закревський.

О. Бальцер — один із найвидатніших польських учених кінця XIX — початку XX ст. Широта його наукових інтересів, вражаючи наукові досягнення, уся його діяльність пронизана патріотизмом,

* **Бальцер Освальд Маріан** (23.I.1858 – 11.I.1933) — юрист, історик, доктор права (1883), габлітаційний доктор (1885), професор (1887). Закінчив Львівську гімназію Франца-Йосифа I (1878), навчався на юридичних факультетах Львівського (1878–1880), Ягеллонського (1881–1882), Берлінського (1883) університетів, філософському факультеті Львівського університету (1882). Працював професором і завідувачем кафедри історії польського права, директором інституту польського права (1887–1933); деканом (1892/93, 1912/13), продеканом юридичного факультету (1893/94, 1913/14, 1915/16), ректором (1895/96), проректором (1896/97) Львівського університету; директором Крайового архіву міських і земських актів у Львові (1891–1893).

** **Буяк Францішек** (16.VIII.1875 – 21.III.1953) — історик, політик, доктор історичної географії (1899), доктор соціально-економічної історії (1905), професор. Закінчив державну гімназію у м. Бохня (Польща, 1894), Ягеллонський університет (1900), де вивчав суспільно-політичну історію та історію права, географію й економіку, стажувався у Лейпцигу, Мюнхені, Генуї, Римі (1900–1902), ад'юнкт Крайового архіву у Кракові (Archiwum Krajowe Akt Grodzkich i Ziemskich w Krakowie) (1902–1909). Працював асистентом і бібліотекарем (1905–1909), надзвичайним професором Ягеллонського університету (1909–1918, 1946–1952); звичайним професором Варшавського університету (1919–1921); звичайним професором і завідувачем кафедри соціально-економічної історії філософського факультету Львівського університету (1921–1941); Міністром сільського господарства і державних маєтків в уряді С. Грабовського (1920); завідувачем кафедри суспільної економіки сільськогосподарського факультету Ягеллонського університету (1945–1952). Член-кореспондент (1917–1922), член Польської Академії наук (1952–1953).

викликала захоплення сучасних учених, журналістів, політиків, громадських діячів. Він мав великий авторитет серед інтелігенції, про що свідчить той факт, що в 1926 р. його висунуто кандидатом на здобуття Нобелівської премії. Крім того, О. Бальцер був головою «Товариства сприяння розвитку польської науки» у Львові, членом кількох десятків польських і зарубіжних наукових установ, зокрема Польської Академії наук у Кракові, Академії наук в Празі, Санкт-Петербурзі, Софії, Загребі, Наукового товариства в Варшаві, Познані, Вільнюсі, Перемишлі [8]. П'ять університетів надали йому звання почесного доктора (Dr. Honoris causa) — Львівський (1903), Карловий (1909), Варшавський (1921), Познанський (1926), Вільнюський (1928) [3]. Відомо також, що польський вчений брав активну участь у створенні Історичного товариства у Львові.

Генеральний секретар Товариства П. Домбковський відзначав, що перепоною для його активного функціонування стали події Першої світової війни: російське вторгнення, кількालітня непевна військова ситуація в Східній Галичині, яка закінчилася розпадом Австрії, українська боротьба за об'єднання, яка тривала на території східного регіону аж до середини 1919 р. [10, с. 14]. На першому засіданні «Наукового товариства» 21 травня 1921 р. його голова О. Бальцер наголосив, що події Першої світової війни двояко вплинули на розвиток суспільства: з одного боку, вони продемонстрували його моральну недосконалість, а з іншого — спонукали до пошуку компромісів. Науковець зауважив, що тільки завдяки суспільству для фахівця стає зрозумілою мета його діяльності: воно здатне підтримати та розрадити вченого, заохотити до подальших наукових пошуків. На думку О. Бальцера, «найбільшим благом є визнання наукових здобутків суспільством» [4, с. 9].

У другій половині 1919 р., коли були усунуті вказані перешкоди, можна було розпочинати відродження діяльності наукового товариства. На загальних зборах «Товариства сприяння розвитку польської науки» 8 жовтня 1919 р. прийнято рішення розробити проект статуту Товариства. Його обговорення, внесення відповідних змін і доповнень відбувалося на засіданнях Товариства (12 і 19 лютого 1920 р.), а також на конференції членів Польської Академії наук (27 лютого і 5 березня 1920 р.). На загальних зборах 20 березня 1921 р.

проект одногосно підтримали, а 12 квітня його схвалив Львівський Губернатор на основі рескрипту 1.ХІІа 40569/1043/20 [10, s. 14]. Відтак «Товариство сприяння розвитку польської науки» відновило свою діяльність. Воно отримало нову назву — «Наукове товариство», під якою існувало у Львові впродовж 1921–1939 рр.

Основною метою діяльності Товариства був розвиток науки у всіх сферах людської життєдіяльності. Власні здобутки провідні вчені та фахівці різних галузей знань публікували у наукових фахових виданнях Товариства, зокрема: «Archiwum naukowe» (1903–1918), «Archiwum Towarzystwa Naukowego» (1921–1939), «Studia nad historią prawa Polskiego» (1924–1932), «Prace naukowe» (1911–1939), «Prace sekcji Historii i Kultury» (1924–1932), «Roczniki dziejów społecznych i gospodarczych» (1931–1939), «Zabytki dziejowe» (1923–1939), «Zabytki piśmiennictwa polskiego» (1907–1939). Видання таких наукових серій стало можливим завдяки фінансуванню Міністерства освіти та віровизнань, а також пожертвувань приватних осіб. Зокрема, відомо, що досить щедро діяльність «Наукового товариства» фінансував Болеслав Ожехович*. В 1914 р. він дав на його розвиток 500 тис. датських крон, в 1926 р. — 26 тис. доларів США й акції на суму близько 14 тис. злотих [8]. Меценатами Товариства також були Владислав Гоздава Гоздовський**, Ян Вержбовський***.

Достатньо велика кількість наукових видань давала можливість, по-перше, віддаленим науково-дослідним центрам і зарубіжним бібліотекам ознайомлювати з результатами досліджень львівських учених; по-друге, налагодити співпрацю вчених Галичини з науково-дослідними центрами Польщі та закордону у багатьох сферах наукового знання; по-третє, продемонструвати, що наукові дослідження Галичини нічим не відрізняються від європейських, а в дечому їх доповнюють і перевершують.

* **Ожехович Болеслав** (30.V.1847 – 7.X.1927) — польський землевласник, покровитель культури і мистецтва, мандрівник і колекціонер, благодійник, доктор honoris causa Львівського університету і почесний громадянин Львова (1923). Меценат «Наукового товариства» в 1901–1927 рр.

** **Гоздава Гоздовський Владислав** — інженер зі Львова, меценат Товариства в 1901–1924 рр.

*** **Вержбовський Ян** — доктор права, адвокат зі Станіславова, меценат Товариства в 1921–1939 рр.

У Статуті «Наукового товариства» визначалися основні напрями його діяльності: 1) філологічний; 2) історико-філософський; 3) математика і природничі науки, відповідно до яких було сформовано три відділи. Спочатку кількість членів у відділах становила: I відділ — 26 осіб, II відділ — 20, III відділ — 30. Щороку кількість членів «Наукового товариства» зростала. Так, в 1923 р. їх було 230, в 1931 р. — 249, а в 1938 — 284 [8]. Створення саме таких відділів свідчить про домінування гуманітарної та природничої тематики досліджень у зазначений період.

Усі члени Товариства поділялися на дві групи: постійні (місцеві і немісцеві) та тимчасові (набуті). Першими постійними членами «Наукового товариства» були вчені з «Товариства сприяння розвитку польської науки». Варто відзначити, що на момент обрання вони були членами Польської Академії наук і постійно проживали у Львові.

Таким чином, до постійних членів Товариства належали: I відділ — 7 осіб: Ян Антоневич-Болоз, Людвік Бернацький, Йозеф Більчевський, Вільгельм Брухнальський, Юліуш Клейнер, Станіслав Вітковський, Костянтин Войцеховський; II відділ — 13 осіб: Владислав Абрагам, Освальд Бальцер, Пшемислав Домбковський, Людвік Фінкель, Тадеуш Пілат, Леон Пінінський, Антоній Прохаска, Ян Птасьнік, Зигмунт Люба-Радзимінський, Олександр Семкович, Ернест Тілл, Казимир Твардовський, Станіслав Закревський; III відділ — 3 особи: Адольф Бек, Стефан Нементовський і Євгеній Ромер [20, s. 17].

Їх основним завданням було сформувати відділи та вибрати постійних (місцевих і немісцевих) членів. Після завершення формування постійного складу членів Товариства, подальший його вибір здійснювався на загальних зборах. Головною вимогою прийняття у члени Товариства до того чи іншого відділу була відповідна кваліфікація претендента.

До числа постійних місцевих членів Товариства було обрано: I відділ — Едмунда Буланда, Адольфа Чубинського, Андрея Гавронського, Броніслава Губриновича, Віктора Гана, Яна Каспровича, Яна Івальберта Павліковського, Емілія Петзольда, Вінсента Смялека і Генрика Улашина (10 осіб, із попередніми — 17); II відділ — Фердинанда Бостеля, Станіслава Гломбінського, Альфреда Гальбана, Юліуша Макаревича, Станіслава Старжинського, Адама Шеломговського, Мстислава Вартенберга (7 осіб, із попередніми — 20).

На тих самих загальних зборах було також обрано постійних немісцевих членів: I відділ — Яна Бодуена де Кортене (Варшава), Александра Брюкнера (Берлін), Казимира Моравського (Краків), Яна Міхала Розвадовського (Краків), Станіслава Томковича (Краків), Юзефа Третяка (Краків) і Тадеуша Зелінського (Варшава) (7 осіб), а враховуючи, що два члени Товариства Нітшем (Nitschem) і Броніслав Губринович (Gubrynowicz) переїхали до Кракова і Варшави, їх було 9; II відділ — Леона Білінського (Варшава), Міхала Бобжинського (Гарба), Францішека Ксаверія Фієріха (Краків), Яна Фіялека (Краків), Роберта Говарда Лорда (Кембрідж), Станіслава Смольку (6 осіб); III відділ — Емілія Годлевського (Пулава), Зигмунда Ласковського (Женева), Марію Склодовську-Кюрі (Париж) (3 особи), а з Юрашем (Juraszem), який переїхав до Познані, — 4 [20, s. 17-18].

Таким чином, на липень 1920 р. кількість постійних членів відділів становила: I відділ. Філологічний: місцевих членів — 17; немісцевих — 9; II відділ. Історико-філософський: місцевих членів — 20, немісцевих — 6; III відділ. Математично-природничий: місцевих членів — 3, немісцевих — 4.

Перше загальне засідання Товариства відбулося 8 липня 1920 р. На ньому було закінчено формування Президії Товариства, зокрема головою став О. Бальцер, його заступником В. Абрагам, генеральним секретарем — П. Домбковський. Вони були обрані на три роки. До складу ревізійної комісії увійшли: з числа членів Товариства — А. Бек, М. Тулл та К. Твардовський, а також провідні спеціалісти — А. Мазановський і Ф. Жмудзінський. Президія Товариства мала особливий статус. Її основним завданням було здійснювати керівництво адміністративними та казначейськими справами. Ревізійна комісія перевіряла рахунки Товариства, готувала та схвалювала його бюджет на наступний рік.

Разом із загальними зборами Товариства відбулися збори відділів, на яких було затверджено списки тимчасових членів, а також керівників відділів. У різний період існування «Наукового товариства» керівниками відділів були: I — Вільгельм Брухнальський (1920–1936), Станіслав Вітковський (1936–1939), II — Владислав Абрагам (1920–1939), III — Стефан Нементовський (1920–1933), Ян Гіршлер (1933–1936), Северин Кшеменевський (1936–1939). Відповідно секретарями були: I — Владислав Подляха (1920–1933),

Владислав Гарнавський (1933–1936), Євген Кухарський (1936–1939), II — Ян Птасьнік (1920–1933), Пшемислав Домбковський (1933–1939), III — Ян Гіршлер (1920–1933), Бенедикт Фулінський (1933–1939). Керівників відділів і секретарів обирали з постійних членів. У статуті Товариства було задекларовано, що у відділах може бути створено окремі секції для здійснення глибших наукових досліджень галузі. Так, відомо, що при історико-філософському відділі було створено дві секції — історії мистецтва та культури (1921) та історії соціально-економічних дисциплін (1935). Керівниками першої секції були: Леон Пінінський (1921–1936), Владислав Подляха (1936–1939), посаду заступника керівника обіймали — Владислав Подляха (1921–1936), Мечислав Гембарович (1936–1939), секретаря — Мечислав Гембарович (1921–1936), Олександра Маєрська (1936–1939). Керівником другої секції був Францішек Буяк (1935–1939), секретарем — Стефан Інґльот (1935–1939).

1933 р. після смерті О. Бальцера обрано новий склад Президії «Наукового товариства»: голова — Францішек Буяк, його заступник — Ян Хіршлер, генеральний секретар — Пшемислав Домбковський. У такому складі Президія проіснувала до початку Другої світової війни, коли «Наукове товариство» припинило своє існування на теренах Львівщини.

Звіти Товариства [13–15], які виходили друком тричі на рік упродовж його існування (1901–1939), подають докладну інформацію про всіх членів (постійних і тимчасових): де народилися, навчалися, працювали, перелік наукових публікацій. Усього у різних відділах Товариства було 50 тимчасових членів, з яких у першому — 9, другому — 21, третьому — 20.

Серед заходів для реалізації головної мети діяльності Товариства були: читання наукових лекцій, виступи з науковими повідомленнями, проведення різноманітних дискусій, видання наукових праць або досліджень у збірниках, здійснення наукових перекладів та компіляцій політичних статей тощо. Перевага віддавалася публікації наукових досліджень, які здійснювали наукові заклади, — університети, бібліотеки, музеї. Крім того, «Наукове товариство» проводило різноманітні конкурси, в окремих випадках надавало наукові стипендії.

Офіційною мовою Товариства була польська. Матеріали іноземною мовою відхилялися. Виняток становили наукові дослідження, які робили значний внесок у розвиток науки. Після обговорення на засіданні відповідного відділу така праця отримувала рекомендацію до друку мовою оригіналу [10, s. 15]. Зокрема, іншими мовами опубліковані праці: філософа Ісидори Домбської* [7] (французькою мовою), правника Францішека Боссовського** [5] (німецькою мовою), історика Вільгельма Рольного*** [11; 12] (латинською).

Таким чином, польське «Наукове товариство» залишило унікальну наукову спадщину, яка зберігається у фондах Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. Всього впродовж його існування видано такі серійні видання: «Archiwum naukowe»: 11 томів (9 — історично-філологічні праці, 2 — математично-природничі); «Archiwum Towarzystwa Naukowego»: 46 томів (9 — філологічні праці, 26 — історично-філософські, 11 — математично-природничі); «Studia nad historią prawa Polskiego»: 18 томів; «Prace naukowe»: 18 томів (14 — історично-філологічні праці, 4 — математично-природничі); «Prace sekcji Historii i Kultury»: 2 томи; «Roczniki dziejów społecznych i gospodarczych» («Annales D'histoire sociale et économique»): 5 томів; «Zabytki dziejowe»: 6 томів; «Zabytki piśmiennictwa polskiego»: 9 томів. Крім цього, видавались «Sprawozdania Towarzystwa», а також галицькі історичні документи «Akta grodzkie i ziemski» (започаткував К. Ліске у 1868 р.). Велику кількість публікацій члени Товариства видавали поза його межами у львівських та закордонних збірниках праць.

Діяльність «Наукового товариства» у Львові перервала Друга світова війна. Відомо, що воно відродилося у Вроцлаві в 1946 р. і нині існує як Вроцлавське наукове товариство.

* **Домбська Ісидора** (3.I.1904 – 18.VI.1983) — польський філософ, логік, феноменолог, учениця відомого польського філософа Казимира Твардовського.

** **Боссовський Францішек** (12.IV.1879 – 3.V.1940) — юрист, спеціаліст з історії польського права римського та цивільного права, професор римського права в Вільнюському університеті (1922).

*** **Рольний Вільгельм** (11.V.1872 – 15.V.1941) — польський історик, заступник директора бібліотеки Львівського університету, видавець.

Можемо стверджувати, що створення та діяльність польського «Наукового товариства» на теренах Львівщини мало важливе значення для поступу науки в різних сферах людської діяльності. За досить короткий період свого існування воно видало значний масив фахових наукових видань, в яких мали можливість публікуватися провідні вчені та фахівці м. Львова. Сьогодні вивчення цих публікацій сприятиме: по-перше, розширенню наших уявлень про розвиток наукових знань у минулому; по-друге, об'єктивній оцінці наукових досліджень минулого; по-третє, поглибленню подальшого наукового вивчення проблем національної історичної спадщини та національного репертуару іншомовної періодики.

1. *Зашикільняк Л.* Наука / *Л. Зашикільняк* // Історія Львова : у 3 т. / редкол.: *Я. Ісаєвич, М. Литвин, Ф. Стеблій.* — Львів : Центр Європи, 2007. — Т. 2. — С. 353-370.
2. *Овсінський Ю.* Буяк (Bujak) Францішек / *Ю. Овсінський* // Encyclopaedia. Львівський національний університет імені Івана Франка : в 2 т. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. — Т. 1 : А-К. — С. 256.
3. *Путер М.* Бальцер (Balzer) Освальд Маріан / *М. Путер* // Encyclopaedia. Львівський національний університет імені Івана Франка : в 2 т. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. — Т. 1 : А-К. — С. 173.
4. *Balzer O.* Przemówienie na pierwszym posiedzeniu publicznem Towarzystwa Naukowego we Lwowie dnia 21 maja 1921 / *Oswald Balzer.* — Lwów–Warszawa–Kraków : Wyd-wo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1922. — 15 s.
5. *Bossowski F.* Die Abgrenzung des mandatum und der negotiorum gestio im klassischen und justinianischen Recht / *Franciszek Bossowski* // Archiwum Towarzystwa Naukowego. — Lwów : Nakładem T-wa Naukowego, 1937. — Dział 2 T. 20, z. 2. — 156 s.
6. *Dąbkowski P.* Oswalda Balzera przemówienia wygłoszone w Towarzystwie Naukowem we Lwowie w latach 1921–1932 / *Przemysław Dąbkowski.* — Lwów : Nakładem T-wa Naukowego we Lwowie, 1937. — 118 s.
7. *Dąmbska I.* La théorie du jugement de M. Edmond Goblot / *Isidora Dąmbska* // Archiwum Towarzystwa Naukowego. — Lwów : Nakładem T-wa Naukowego, 1930. — Dział 2 T. 6, z. 3. — 74 s.
8. *Hübner P.* Towarzystwo naukowe we Lwowie [Електронний ресурс] / *Piotr Hübner.* — Режим доступу: <https://forumakademickie.pl/fa/2012/01/towarzystwo-naukowe-we-lwowie/>. — Назва з екрана. — Дата перегляду: 7 лют. 2017 р.

9. *Nowacki R. Oswald Balzer (1858–1933) [Електронний ресурс] / Roman Nowacki.* — Режим доступу: <https://lwow.com.pl/rocznik/balzer.html>. — Назва з екрана — Дата перегляду: 7 лют. 2017 р.
10. *Przetworzenie Towarzystwa dla popierania nauki polskiej w Towarzystwo naukowe we Lwowie // Sprawozdania Towarzystwa naukowego we Lwowie / pod red. P. Dąbkowskiego.* — Lwów : nakładem T-wa naukowego, 1921. — R. 1, z. 1. — S. 13-17.
11. *Rolny W. Acta officii consistorialis Leopoliensis antiquissima. Volumen 1. 1482–1489 / Wilhelm Rolny // Zabytki Dziejowe.* — Lwów : nakładem T-wa Naukowego, 1927. — T. 2, cz. 1. — 673 s.
12. *Rolny W. Acta officii consistorialis Leopoliensis antiquissima. Volumen 2. 1490–1498 / Wilhelm Rolny // Zabytki Dziejowe.* — Lwów : nakładem T-wa Naukowego, 1930. — T. 3, cz. 2. — 706 s.
13. *Sprawozdania Towarzystwa naukowego we Lwowie / pod red. P. Dąbkowskiego.* — Lwów : nakładem T-wa naukowego, 1921. — R. 1, z. 1. — 64 s.
14. *Sprawozdania Towarzystwa naukowego we Lwowie / pod red. P. Dąbkowskiego.* — Lwów : nakładem T-wa naukowego, 1933. — [R. 13], N 3. — S. 142-228.
15. *Sprawozdania Towarzystwa naukowego we Lwowie / pod red. P. Dąbkowskiego.* — Lwów : nakładem T-wa naukowego, 1938. — R. 18, z. 3. — S. 241-377.
16. *Towarzystwo Naukowe we Lwowie // Encyklopedia Powszechna : w 2 t. / pod red. Stanisława Lama.* — Warszawa, 1933. — T. 2 : N-Ż. — S. 916.
17. *Towarzystwo Naukowe we Lwowie // Ilustrowana encyklopedia Powszechna / pod red. Marjana Jerzego Wachtla.* — Warszawa : Wyd-wo J. Przeworskiego, 1936. — S. 711.
18. *Towarzystwo Naukowe we Lwowie // Wielka Encyklopedia Powszechna PWN.* — Warszawa, 1968. — T. 11 : Ster-Urz. — S. 605.
19. *Towarzystwo Naukowe we Lwowie // Wielka ilustrowana encyklopedia powszechna : w 22 t. — Kraków : Wyd-wo Gutenberga, [1929–1938].* — T. 17 : Szkocka Literatura-Victor. — S. 182.
20. *Zawiązanie Towarzystwa. Wybory członków i Zarządu // Sprawozdania Towarzystwa naukowego we Lwowie / pod red. P. Dąbkowskiego.* — Lwów : Nakładem T-wa naukowego, 1921. — R. 1, z. 1. — S. 17-19.